

Роль судово-економічної експертизи у справах щодо нарахування та виплати заробітної плати

Ірина Окуневич

завідувач лабораторії економічних досліджень, Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7250-9477>

Ганна Разумова

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та маркетингу, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет» Міністерства освіти і науки України, старший науковий співробітник лабораторії економічних досліджень, Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4432-4050>

Розкрито роль судово-економічної експертизи у справах щодо нарахування та виплати заробітної плати в цивільному судочинстві, визначено її значення для дослідження економічних даних і забезпечення обґрунтованості судових рішень.

Ключові слова: судово-економічна експертиза; заробітна плата; цивільне судочинство; експертне забезпечення; оплата праці.

The Role of Forensic Economic Expertise in Cases Concerning the Calculation and Payment of Salary

Iryna Okunevych, Hanna Razumova

The study reveals the role of forensic economic expertise in cases related to the accrual and payment of wages in civil proceedings, and determines its importance for studying economic data and ensuring the validity of court decisions.

Keywords: forensic economic expertise; wages; civil proceedings; expert support; labour remuneration.

Судово-економічна експертиза посідає важливе місце в системі експертного забезпечення правосуддя, зокрема у справах цивільної юрисдикції, пов'язаних із нарахуванням та виплатою заробітної плати. Такі спори є поширеними у судовій практиці та характеризуються складністю фінансово-економічних розрахунків, значним обсягом документів і необхідністю застосування спеціальних економічних знань. У цих умовах судово-економічна експертиза виступає інструментом дослідження фактичних даних, що мають значення для правильного вирішення справи.

Судово-економічна експертиза у справах щодо оплати праці спрямована на дослідження фінансово-господарських операцій, відображених у первинних документах, регістрах бухгалтерського обліку та звітності. При цьому експерт діє виключно в межах своєї компетенції, не надаючи правової оцінки діям сторін та не встановлюючи фактів порушення законодавства, а лише досліджує надані матеріали з використанням спеціальних економічних знань.

Важливим аспектом ролі судово-економічної експертизи є її допоміжний характер щодо здійснення правосуддя. Висновок експерта не має наперед встановленої доказової сили, проте слугує джерелом доказів, які підлягають оцінюванню судом у сукупності з іншими матеріалами справи. Саме завдяки експертному дослідженню суд отримує можливість встановити фактичні дані щодо сум нарахованої та виплаченої заробітної плати, утримань, заборгованості або інших показників, що мають значення для розгляду спору.

Особливу роль судово-економічна експертиза відіграє у справах, де предметом доказування є документальна обґрунтованість відображення в обліку операцій з нарахування та виплати заробітної плати, відповідність розрахунків даним первинних документів, а також наявність чи відсутність документального підтвердження здійснених виплат. У таких випадках експертне дослідження дозволяє систематизувати та проаналізувати значні масиви економічної інформації, що

ускладнює самостійне дослідження цих даних судом.

Інформаційною базою судово-економічної експертизи у справах щодо заробітної плати є первинні документи з обліку праці та її оплати, табелі обліку робочого часу, розрахунково-платіжні відомості, накази з кадрових питань, договори, а також дані бухгалтерського та податкового обліку. Повнота й належність наданих матеріалів безпосередньо впливають на можливість проведення експертного дослідження та формування обґрунтованого висновку.

Призначення експертизи дає змогу усунути прогалини у доказовій базі та забезпечити об'єктивний розгляд справ, пов'язаних із соціально чутливими питаннями оплати праці.

Окремої уваги потребує питання меж компетенції судового експерта-економіста. Чітке розмежування економічних і правових аспектів у справах щодо заробітної плати є необхідною умовою належного використання спеціальних знань та недопущення підміни функцій суду. У цьому контексті роль експерта полягає у наданні суду обґрунтованих результатів дослідження без формулювання правових висновків.

Таким чином, судово-економічна експертиза відіграє суттєву роль у справах щодо нарахування та виплати заробітної плати, забезпечуючи дослідження складних економічних аспектів спорів та сприяючи ухваленню законних і обґрунтованих судових рішень.

Подальший розвиток методичного забезпечення таких експертиз є об'єктивно необхідним з огляду на постійні зміни нормативно-правового регулювання у сфері оплати праці, ускладнення форм і способів документального оформлення трудових та фінансових операцій, а також зростання частки електронних документів і цифрових доказів у судовій практиці. Відсутність єдиних підходів до проведення судово-економічних експертиз з питань нарахування та виплати заробітної плати може призводити до неоднаковості експертних висновків та ускладнювати їх оцінку судом. Удосконалення методичного забезпечення сприятиме підвищенню якості експертних досліджень, забезпеченню єдності експертної практики, дотриманню меж компетенції експерта та, як наслідок, підвищенню ефективності експертного забезпечення правосуддя в Україні.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
2. Шевчук Г. В. Послідовність дослідження операцій із нарахування та виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 1 (78). С. 191—199. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-78-1-191-199 (дата звернення: 01.02.2026).